

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการทำความเข้าใจและค้นหากลยุทธ์และนโยบาย เสริมอำนาจและศักยภาพ เครื่องมือการจัดการศึกษาข้ามแดนสำหรับเด็กข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา โดยเฉพาะที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และเป็นการศึกษาที่คำนึงถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ และโอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษาเพื่อมีชีวิตรอด และการศึกษาที่ได้รับการรับรอง อย่างสอดคล้องเหมาะสมต่อเด็กข้ามชาติรูปแบบต่างๆ ในระยะที่ผ่านมานั้น มีความตระหนักว่าเด็กกลุ่มนี้จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการค้าชายแดน การเสริมสร้างศักยภาพและการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของทายาทแรงงานจะกลายเป็นพื้นฐานเพื่อสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชายแดนในอนาคต ตลอดจนจนเป็นการสร้างแนวทางในการป้องกัน และสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กข้ามชาติจากการค้ามนุษย์ ยาเสพติด และการกดขี่แรงงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่มีความพิเศษได้อย่างเหมาะสม รวมถึงแสวงหาแนวทางที่จะสร้างสิทธิความเท่าเทียมเป็นธรรมระหว่างคนสองประเทศ ทั้งเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาต่อกลุ่มเด็กในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ และเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งหมายถึง การสร้างแนวทางเปิดพื้นที่ให้ภาคีหุ้นส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโจทย์ ร่วมกันค้นหาต้นทุนการปฏิบัติการที่ผ่านมาของเครือข่าย รวมทั้งให้ข้อคิดนำเสนอร่างความคิดเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายระดับพื้นที่ งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อถอดบทเรียนความร่วมมือการจัดการศึกษาให้แก่เด็กข้ามชาติในพื้นที่ ชายแดนอำเภอแม่สอด ของหน่วยงานและองค์กรภาคี 2) เพื่อค้นหาศักยภาพเครือข่ายและการเชื่อมโยงการจัดการการศึกษาข้ามแดนไทยและเมียนมา 3) เพื่อสร้างข้อเสนอกลไกการจัดการการศึกษาข้ามแดนไทยและเมียนมาในพื้นที่แม่สอด กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ประกอบด้วยศูนย์การเรียนรู้ และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่ร่วมจัดการศึกษาในพื้นที่แม่สอด อาทิ องค์กรภาครัฐ ไทย-เมียนมา องค์กรพัฒนาเอกชนไทยนานาชาติ และองค์กรครูชายแดน เทคนิคการเก็บข้อมูลประกอบด้วยการจัดเวทีประชุมแบบเสริมพลังอำนาจ การสัมภาษณ์รายบุคคล และการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในวาระสำคัญๆ ข้อค้นพบสำคัญในงานชิ้นนี้ ประกอบด้วยแนวคิดกลไก และกระบวนการ ร่วมมือในการจัดการศึกษาข้ามแดนไทยและเมียนมา สำหรับเด็กข้ามชาติในพื้นที่แม่สอด ซึ่งจะมีสถานะเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับท้องถิ่นในพื้นที่ต่อไป

Abstract

This study aims to understand and acquire strategies and policies for enhancing the capabilities of cross-border educational networks for migrant children across the Thai-Myanmar border, specifically in the Mae Sot District of Tak province. Education for migrant children should be education that recognizes human rights, cultural and ethnic diversities, educational accessibility for survival, and educational accreditation that is appropriate to the conditions of migration. Migrant children are considered important for development of the economy and border trade development. Capacity building and access to educational rights are regarded as major conduits enabling migrant children to make such contributions and protecting them from human trafficking, drugs, and labor exploitation. This also contributes to the development of the Special Economic Zone which demands capable human resources. It leads toward fairer and more equal rights of citizens from both Myanmar and Thailand. Such a process must also address educational in equality for children in the border area, and create educational collaborations among related agencies and organizations, in order to sustain the border commons.

The study was designed as action research that encouraged and mobilized stakeholders to frame research questions, critically re-examine their efforts and engagements, and conceptualize policy recommendations for cross-border education at the local level. The objectives of the study were to 1) identify lessons learned for educational collaboration of the networks in providing education to migrant children in Mae Sot District; 2) determine capacities of the networks and conceivable linkages for Thai and Myanmar cross-border education; and 3) formulate policies and strategies to strengthen Thai and Myanmar cross-border education in the district. The organizations participating in the study were migrant learning centers and the networks that support migrant education in Mae Sot, comprising state agencies of Thailand and Myanmar, Thai and international non-governmental organizations (NGOs), and the Association of border teachers. The study collected data by using empowering dialogues, interviews, and observation. The major outputs of the study are concepts, strategies, and collaboration processes to inform Thai and Myanmar cross-border education for migrant children in Mae Sot. The results of the study are used as a basis for providing policy recommendations.